

NOTAT

OPPDRAG	Amfibieplan Dyster Eldor	DOKUMENTKODE	126305-RIM-NOT-001
EMNE	Naturmiljø og amfibier	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	Ås kommune	OPPDRAGSLEDER	Ragnhild Heimstad
KONTAKTPERSON	Magnus Ohren	SAKSBEH	Finn Gregersen
KOPI		ANSVARLIG ENHET	1085 Seksjon for naturressurser, Multiconsult AS

SAMMENDRAG

Multiconsult AS har på oppdrag fra Ås kommune utarbeidet en plan for ivaretagelse av amfibier i forbindelse med den kommende reguleringsplanen for området Dyster-Eldor. Det skisseres her en løsning hvor man ivaretar dammer som allerede eksisterer, etablerer nye som erstatning for tapte, restaurerer våtdrag som binder bestander av amfibier sammen og opprettholder hagemarkpreg i boligfeltet.

01	06.06.2014	Amfibieplan Dyster Eldor	Gregersen, F. og Heimstad, R.	Heimstad, R.	Osen, R.
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

Amfibiplan til områdereguleringen for Dyster Eldor

1 Bakgrunn og innledning

Multiconsult har på oppdrag fra Ås kommune utarbeidet en plan for amfibier ved områderegulering av Dyster Eldor. Utbygging i området er utfordrende pga. at forekomster av amfibier, våtdrag, grønnstruktur og skal kombineres med kommende bebyggelse og infrastruktur. Planens formål er derfor å foreslå tiltak som gjør at dagens bestander av amfibier overlever og styrkes etter utbyggingen. Planen skal ligge til grunn for hensynet til amfibier i reguleringsplanen.

Notatet har to vedlegg:

Vedlegg 1 – Amfibiaplankart

Vedlegg 2 – Fotovedlegg

2 Plan og influensområde

Planområdet (reguleringsgrensen) er vist i vedlegg 1.

Lokalt influensområde for amfibier strekker seg ca. 1 km utover planområdet da dette er forventet normal spredningsavstand for amfibier som har yngledammer i planområdet. Influensområdet utover dette er hovedsakelig knyttet til vassdragskorridorene og vannforekomster, gjerne kalt det regionale influensområdet (regionalt REGINE nettverk illustrerer dette godt <http://atlas.nve.no/ge/Viewer.aspx?Site=NVEAtlas>).

3 Metode

Det ble gjennomført feltarbeid den 20.05.2014 i planområdet ved biolog Finn Gregersen. Her ble områdets verdi/betydning for det biologiske mangfoldet kartlagt som grunnlag for utarbeiding av amfibiplanen. I forkant av feltarbeidet ble det søkt etter og studert litteratur for det aktuelle området. Samtidig ble det etablert kontakt med lokale informanter som satt på mye relevant informasjon.

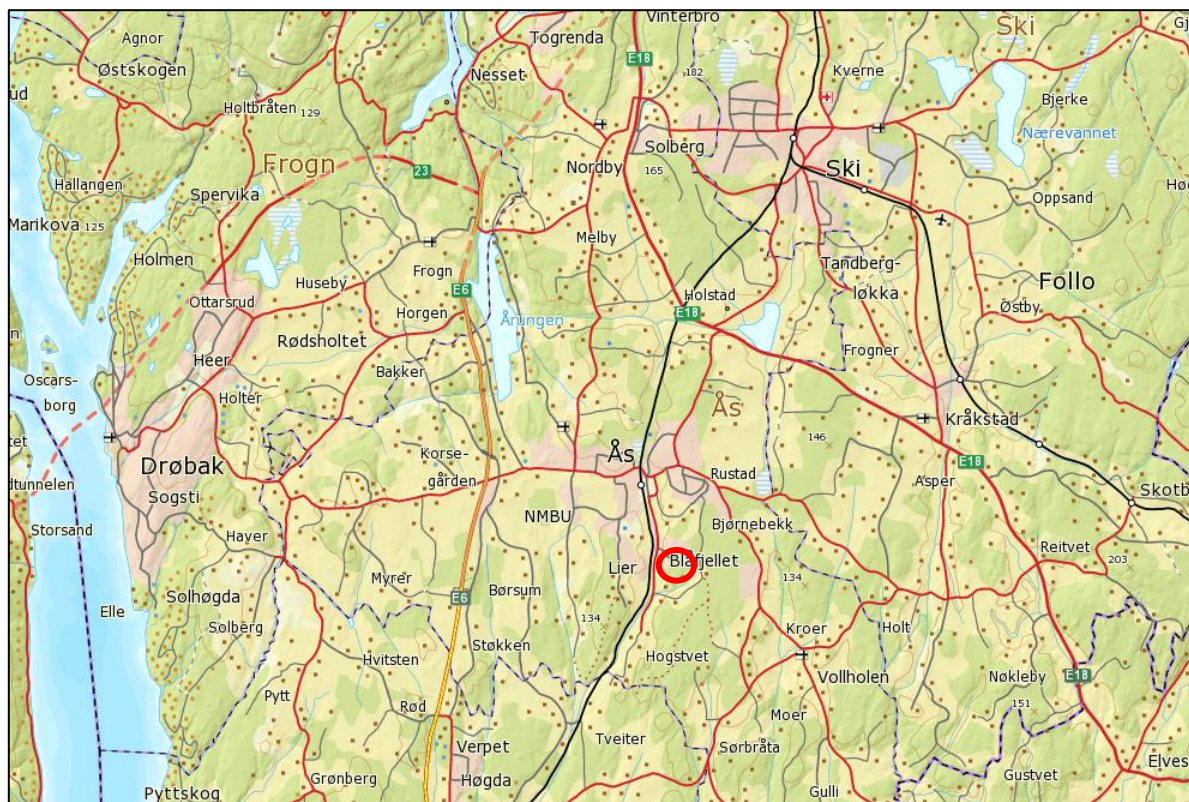
Kartleggingen ble utført som en overordnet naturmiljøkartlegging i henhold til Miljødirektoratets håndbøker (Håndbok 11, 13 og 15) og de nasjonale rødlistene fra Artsdatabanken. Dette innebærer avgrensning av viltområder og naturtyper, samt eventuelle rødlistede artsregistreringer. Denne generelle kartleggingen rapporteres i konsekvensutredningen (KU) for naturmiljø når detaljene i reguleringsplanen er klare.

4 Områdebeskrivelse

4.1 Generelt

Planområdet ligger i Ås kommune og er i planprogrammet fra 15.11.2013 omtalt som «Dyster Eldor II» (se Figur 4-1). Foto fra området er vist i vedlegg 2.

Planområdet er i hovedsak skogkledd, og grenser til boligfelt og kulturmark. Den generelle vegetasjonen i området består av plantefelt og triviell ungskog på middels til høy bonitet. Ungskogen består av blandinger av rogn, selje og bjørk i fuktigere partier og ungfuru på tørrere partier. Undervegetasjonen består av vekslinger mellom lågurt- og blåbærvegetasjon, og er undertrykt av den tette ungsbogen. Hele området er gjennomdrenert, og dette har redusert antallet myrer, sumpskog og naturlige vannforekomster.

Figur 4-1 Kart over Ås kommune med omegn. Planområdet er indikert med rød ring.

4.2 Naturtyper og amfibier

Det er i lokalt influensområde inntil nylig registrert 5 amfibiedammer. Disse er vist i kartet i vedlegg 1. Det er registrert stor- og småsalamander i Nylennadammen (1), buttsnutefrosk i skogsdam på Nylenna (2), småsalamander og buttsnutefrosk i Ødegård dammen (3) og små- og storsalamander på Eldor Nordre (nylig gjenfylt) og små- og storslamander, samt buttsnutefrosk på Eldor Østre (4) (Artskart, lokalkjente). Utover dette er det svært få lokaliteter innenfor et par kilometers radius rundt planområdet.

Det ble ikke funnet viktige naturtyper (med unntak av amfibiedammene) eller viktige viltbiotoper i planområdet. Av rødlistede arter ble det registrert ask (NT¹) småsalamander (NT¹) og storsalamander (VU²). Befaringen var av overordnet karakter med fokus på å avdekke naturmiljø med potensiale for verdier. Det er knyttet mange rødlistearter til barken på gamle asker, men utover dette fremstår habitatene i planområdet som mindre gunstige for krevende arter og potensiale for ytterligere rødlistearter vurderes å være lavt. Både amfibier og asketrær tas dessuten vare på i foreslått tiltaksplan ved etablering av buffersoner til dammene.

Selv om det ved kartleggingen ikke er registrert viktige terrestriske naturtyper eller viltbiotoper, er grøntstrukturen viktig for amfibiene i landfasen og for mange vanlige arter på landskapsnivå. Et hagemarkspreg og villastrøk kan være gunstig for salamanderne om det legges føringer for dette i områdereguleringen. Gårdsdammer med mye grasmark, hagemark og åker vil være meget gunstig, mens unaturlig tett skog ikke er å foretrekke. Om kvaliteten beholdes og økes ett sted, kan gjerne områder andre steder legges beslag på til utbygging. Videre er det ytterst viktig ikke å blokkere spredning via korridorer i landskapet slik som langs og i grøntdrag i tilknytning til bekker og vassdrag. Amfibiplanen for områdereguleringen vil gi en god balanse mellom ulike biotoper (funksjonsområder) for salamander.

¹ Kategori «nær truet» (NT) i Norsk rødliste for arter 2010 (Kålås et al. 2010)

² Kategori «sårbar» (VU) i Norsk rødliste for arter 2010 (Kålås et al. 2010)

Bestandene i dammene i planområdet vil trolig ikke overleve på sikt om ikke noe gjøres med antallet dammer i landskapet rundt og sammenhengen mellom dem. Dette skyldes at selv om det er mye salamander i dammen på Nylenna, finnes det ikke tilsvarende bestander av salamandere i en kilometers radius, spesielt ikke storsalamander. I dagens landskap er det i dag svært få delbestander igjen, og bare Nylennadammen fremstår som en dam med grei rekruttering. Men selv Nylennadammen er meget liten og grunn, og det er dermed begrenset hvor mye salamanderyngel den kan produsere. Dammer i regionen har de siste tiårene blitt borte i stort omfang, og fisk (predagorer) og eutrofiering utgjør trusler i resterende dammer. I dag er det svært få dammer i tilknytning til dammene i planområdet. Dammen på Eldor Nordre har blitt borte de siste årene ved gjenfylling, og dammen på Ødegarden er snart helt gjenfylt av søppel, løv og annet organisk materiale. Restaurering og kompensasjon slik det er foreslått amfibieplanen er dermed *helt nødvendig for å ivareta amfibiene i området.*

5 Forslag til amfibieplan

5.1 Innledning

Amfibieplanen består av et kart over planområdet med nærmeste omgivelser med forslag til ulike funksjonsområder som ivaretar amfibiens livssyklus. Se Vedlegg 1. Tabell 5-1 gir en innledende beskrivelse av de ulike funksjonsområdene, som så er nærmere beskrevet i de etterfølgende delkapitlene.

I områdereguleringen må det stilles krav til utforming og aktivitet innen disse funksjonsområdene..

Den blå-grønne strukturen som binder delbestander sammen må ha en tilstrekkelig kvalitet til at livssyklus for hver delbestand kan gjennomføres (reproduksjon, overvintring, oppvekst, spredning, vandring) og slik at utveksling av individer på landskapsnivå kan foregå.

Det er viktig å sikre disse områdene for å ivareta levedyktige amfibiebestander.

Tabell 5-1 Forklaringer av de ulike funksjonsområdene i amfibiplanen. Se Vedlegg 1 for kart.

Funksjonsområde	Beskrivelse
Vandringskorridor	Dette nettverket av korridorer skal knytte ulike bestander og funksjonsområder sammen. Beskrives nærmere i kap. 6.1
Kompensasjonsdammer (foreslåtte)	Kompensasjonsdammer graves ut i vandringskorridorene der vannstand/vanntilførsel allerede er sikret. Beskrives nærmere i kap. 6.2
Bufferområde	I en viss radius rundt dammene legges det strengere restriksjoner på utbygging. Her bør kvaliteten på habitater være høy. Beskrives nærmere i kap. 6.3.
Overvintringsområde	I nærhet av dammen og ikke isolert av barrierer må det være gode overvintringsområder. Beskrives nærmere i kap. 6.4.
Grøntstrukturen	Boligområdene må fungere som landlige leveområder der vandring ikke forhindres av veier og andre barrierer (regler felles inn i områdereglene). Det må planlegges amfibiegater og miljøkulverter under vei. Beskrives nærmere i kap. 6.5. Dette er ikke vist i kartet i vedlegget.
Eksisterende dammer	Eksisterende dammer er i dag for små, isolerte og marginale til at de sikrer langsiktig overlevelse. Selve dam-miljøet i eksisterende dammer kan bedres på mange måter. Beskrives nærmere i kap. 6.6.

5.2 Vandringskorridorer

Dette nettverket av korridorer skal knytte ulike bestander sammen og ulike funksjonsområder. Det benyttes bekkedrag og drengrofter som er definert av kartverket og NVE Atlas. Det legges på en buffer på ± 5 meter (inntegnet som noe bredere i kartet). Denne avgrensningen vil også fungere som leveområder for amfibiene. I denne sonen må det ikke innføres barrierer og eventuelle eksisterende barrierer må fjernes. Veikryssinger som planlegges må ha en amfibiekulvert eller amfibiegate under veien. Dette korridornettverket er det mest produktive og friske amfibleveområdet dersom det skjøttes riktig.

5.3 Kompensasjonsdammer

Kompensasjonsdammer graves ut i vandringskorridorene der vannstand/vanntilførsel er sikret. Disse er lett å etablere etter standard framgangsmåte, og det er i disse områdene mindre konflikt med andre av dagens utnyttelsesformål. Det er potensiale for å grave ut mange kompensasjonsdammer innenfor det avgrensede nettverket av vandringskorridorer. Det foreslås 4 kompensasjonsdammer i vedlegg 1 som vil sikre en god bestand av amfibier i området. En kan velge

ut et par av disse og vurdere å etablere en egen buffersone rundt. Areal av hver dam bør være 50 til 200 kvadratmeter; dybde opptil 1,5-2 meter. Se instruksjon på www.dammer.no. Instruksjonen for etablering av dammene detaljeres når den endelig grønn-blå strukturen er vedtatt.

5.4 Buffersone

I en viss radius rundt dammene legges det strengere restriksjoner på utbygging. Her bør kvaliteten på habitater være høy, optimale overvintrings- og landleveområder bør ligge her. Rundt eksisterende dammer på Nylenna og Ødegarden er det allerede et fint hagemarkspreg som bør bevares. Asketrærne bør spares da de utgjør et viktig miljøelement og kan huse en rekke rødlistearter. I denne buffersonen bør det også ligge/etableres gunstige overvintringsområder (se kap 6.4)..

5.5 Overvintringsområder

I nærhet av dammen og ikke isolert av barrierer må det være gode overvintringsområder. I dag er fyllingene langs dammene både på Nylenna og Ødegarden viktige overvintringsområder. Disse bør sikres i mest mulig grad eller man kan etablere nye rundt dammene der det er naturlig. Kunstige overvintringsområder kan etableres etter instruksjonen fra www.dammer.no. Dette kan være porøs jordmasse, hageavfall med murstein og blokker som gir muligheter for hulrom og krypinn samtidig som det blir et frostfritt miljø. Overvintringsområdenes størrelse er overdrevet i kartet

5.6 Grøntstrukturen

Boligområdene må fungere som landlige leveområder der vandringer ikke forhindres av veier og andre barrierer (regler felles inn i områdereglene). Det må planlegges amfibiegater og miljøkulverter under vei. Vandringsveier i denne grønstrukturen bør kombineres med overvannsnett. Skogen er i dag mindre gunstig for amfibiene, men vil bli mer gunstig leveområde om den skjøttes eller gis et hagemarkspreg. Boligområde med klare føringer for hageareal etc. vil fungere bra som leveområde.

5.7 Eksisterende dammer

Eksisterende dammer er i dag for små, isolerte og marginale til at de sikrer langsiktig overlevelse. Selve dam-miljøet i eksisterende dammer kan bedres på mange måter blant annet ved å stabilisere (og heve) vannspeil, mudre opp en større dam, sikre bunn med duk, etablere ulike typer strandsoner og gjerne steinsette deler av strandsona. Mange tips om hvordan man etablerer en gunstig damlokalitet finnes på www.dammer.no.

6 Regional amfibiplan

Dersom ivaretagelse av funksjonsområder og dammer er vanskelig i planområdet finnes muligheter for kompensasjonsprosjekter regionalt. Bestandene av amfibier i regionen må sees på som en sammensatt bestand bestående av flere delbestander med intern utveksling gjennom korridorer i landskapet. Flere gjengrodde dammer i nærområdene kan restaureres og vandringsveiene mellom disse kan styrkes. I tillegg kan flere nye dammer etableres i bekkefar og områder med høyt grunnvannsspeil. En bør samtidig sjekke potensielle flaskehalsar som veikryssinger der det kan være behov vurdere å etablere amfibietunneler.

Vassdrag, myr og overgangssonene til fastmark er ofte de biologisk rikeste områdene i landskapet. Disse øyene/nettverkene i landskapet fungerer som hot-spots for rødlistearter og vilt. Her henter de mye av sin næring og holder til i viktige faser av livet, slik som hekking for fugl og kalving for hjortevilt. Disse nervene i landskapet fungerer også som trekkorridorer og spredningsveier. Det er meget viktig ikke å forringe denne nøkkelfunksjonen for vassdrag, myr og våtmark.

Det bør utarbeides en regional plan for storsalamander og andre amfibier som vurderer den samlede belastningen på den samlede bestanden (metapopulasjonen). I vedlegg 1 har vi avgrenset våtdrag med kantsoner som det er aktuelt å innlemme i et slikt arbeid. Oslofjordregionen har en av de sterkeste og mest intakte amfibiebestander i landet og med dette følger et særskilt forvaltningsansvar. Dette arbeidet kan med fordel kunne ut i en forvaltningsplan som inkluderer etablering og restaurering av funksjonelle nettverk av dammer knyttet sammen av våtdrag og bekker. Dermed kan man også, basert på kunnskap, la bestander utgå om man vet at det faktisk er «nok» bestander til at den samlede bestanden er sikret.

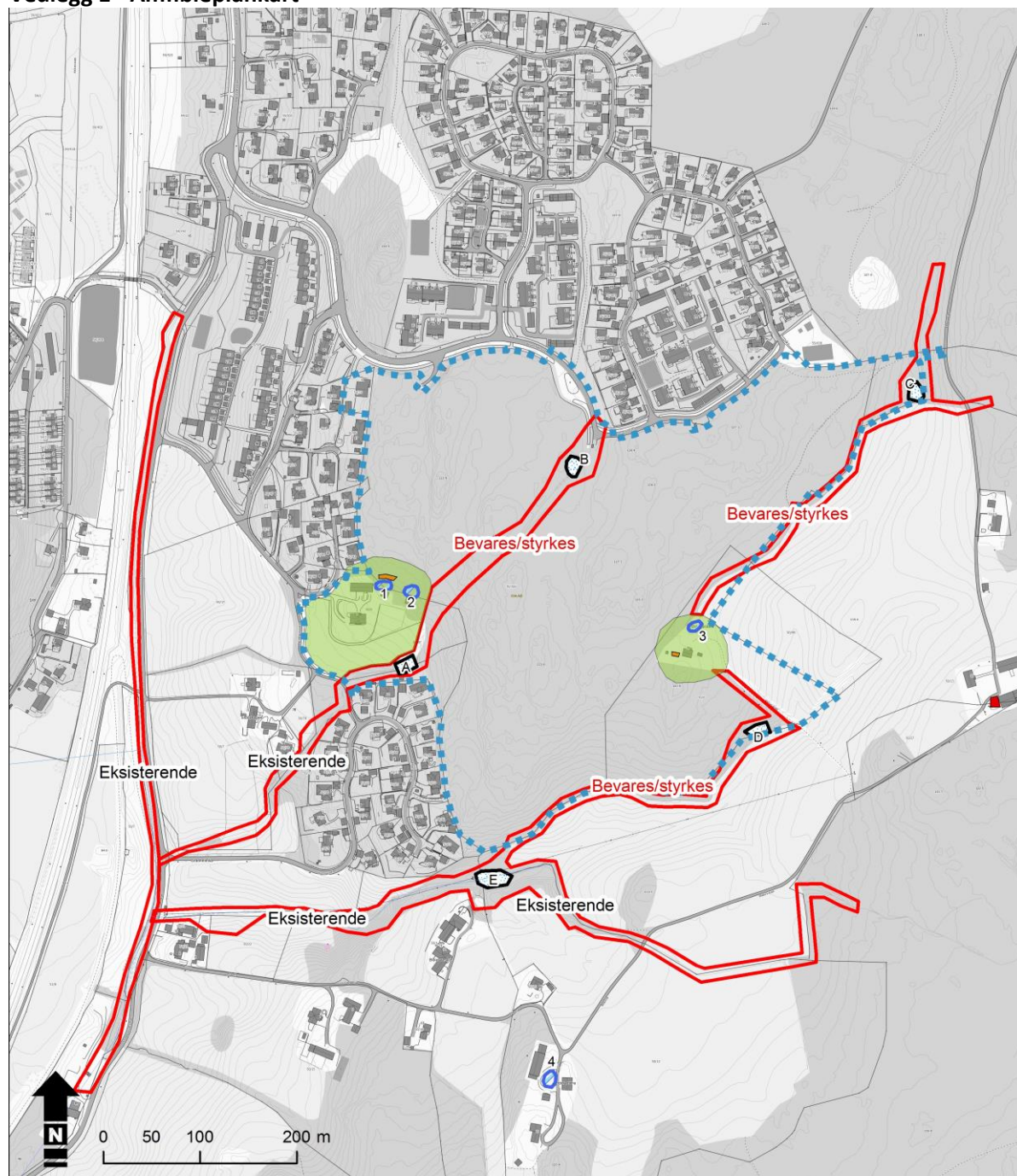
De fleste tjern og dammer i regionen er sterkt påvirket og amfibiebestander er tapt. Dette innebærer at ethvert nytt tap eller forringelse vil ha stor betydning. Men dette betyr samtidig at ethvert restaureringsprosjekt har et stort potensial. Vi foreslår at et større damrestaureringsprosjekt i regionen etableres der en ser på potensielle nettverk av miljøer og bestander og optimaliserer miljøet på en planmessig måte. Dette bør organiseres av det offentlige og være et samarbeid mellom kommune, fylkeskommune, fylkesmann, frivillige organisasjoner og utbyggere. NVE Regime viser vassdragsnettverket man kan jobbe videre med. Her kan man blant annet:

- Grave nye dammer langs vannveien
- Fjerne hindringer som ved veikryssinger ved å etablere passasjer under vei
- Lage overvintringsbo nær dammer
- Etablere trinnvise vannspeil og våtmarker med terskler, kompensasjonsdammer

7 Prosess videre

Det anbefales at ulike forvaltningsnivåer avklarer ønsker i reguleringsaken og kommenterer planutkastet og amfibieplanen. Dette gjør at kommunen får faglige innspill fra regionale myndigheter ved behov.

Vedlegg 1 - Amfibiplankart

Tegnforklaring

Plangrense

Dammer

Eksisterende

Foreslått

Gjenfylt

Buffersone dam

Øvrige funksjonsområder

Overvintringssted

Vandringskorridor

Dyster Eldor

Amfibiplan

Målestokk: 1:5 000 i format A3

Oppdrag: 126305 Dyster Eldor

Tegnet: RO Dato: 03.06.2014

Kartgrunnlag: TopoRaster

Filnavn: Dyster Eldor naturkart

Kunde:

Ås kommune

Utarbeidet av:

Multiconsult

Multiconsult AS
Postboks 265 Skøyen
0213 Oslo

Naturmiljø og amfibier

Vedlegg 2

Bildeserie (ekstern)